1937), „The Three Memories and Forgetfulness“ (*ibid.*, 1937), „Consciousness and Character“ (*ibid.*, 1937) ja „Fitness and Your Self“ (*ibid.*, 1937). Viimaseis teoseis püüab H. filosofeerivas laadis käsitella küsimusi seoses inimese kehalise ja vaimse arenguga ning juhtida inimest tagasi loomuliku arengu juurde. — H-i alatiseks elukohaks on a-st 1921 olnud Nizza, sagedaseks pikemaks peatuskohaks aga ka London.

Isikl. ja saadik A. Schmidt'i (Londonis) kaudu saadud andmed; Pvl. 1935, nr. 178 jj. (K. Reinberg); „Välis-Eesti“ 1936, nr. 1, 2 ja 1938, nr. 5; „Uus Eesti“ 1936, nr. 317; „Vaba Maa“ 1937, nr. 112. *A. Ks.; J. O.*

HAGEMEISTER, Ferdinand August Nikolaus Christoph v., Liivimaa maamarssal, sünd. 24. XII 1785 vkj. Liivi kub. Võnnu maakonnas ohvitseri pojana, õppis kodus, hiljemini Berliinis reformitud kiriku jutlustaja Hauchecorne instituudis. Lahkunud 1805 sõjaväeteenistusest, asus ta põllumehena elama Võnnu maakonda Jaundrusti (Neu-Drostenhof'i) ja Gatarta (Gotthardsberg'i) mõisa; oli 1812—39 Võnnu sillakohtunik, 1839—42 kreisisaadik, 1842—44 Liivimaa maamarssal, 1844—57 maanõunik. Ta on olnud kirikueestseisja ja Võnnu-Valga Põllumeeste Seltsi president, avaldanud ka kirjutisi agraaralalt; surn. 20. VIII 1869 vkj. Gatartas. — Edumeelse rüütelkonnategelasena propageeris H. 1833 koos vend Heinrich v. H-ga (vt.) jt. talude pärusrendile andmist, millega lootis parandada agraarolusid Liivimaal. H. sümpatiseeris vennastekoguduste liikumisele ning esitas aug-s 1841 maanõunikkude-kolleegiumile ettepaneku kõrvaldada vennastekoguduste suhtes kehtivad kitsendused ja anda neile tegevusvabadus.

Rig. Biogr. III (1884); A. v. Tobien, Die Agrargesetzgebung Livlands I, II (1899 ja 1911); *idem*, Die livländische Ritterschaft II (1925), lk. 120 jj.; C. v. Rautenfeld, Die livländischen Landmarschälle (BM. 47, 1899, lk. 205 jj.); N. Wolff, Livland's Landräte und Landmarschälle (1932). *F. R.*

HAGEN, August Matthias, balti-saksa maalikunstnik, sünd. 12. II 1794 vkj. Liivimaal Vijciems'i (Wiezeemhof'i) mõisas, sai kunstiharidust prof. K. A. Senff'i (vt.) juures Tartus ning 1821—24 välismaal, eriti Münchenis; ta teotses a-st 1825 joonistusõpetajana Tartu gümnaasiumis ja tütarlastekoolis, sai 1837 Peterburi kunstideakadeemialt vabakunstniku nimetuse ja oli Tartu ülikooli kunstiõpetajaks 1838—58; surn. 20. XI 1878 vkj. Tartus. — H. oli maastikumaalija, teotses aga palju ka graafikuna. Ta maalidest on tuntuimad „Tallinna vaade Narva maanteelt“ (1831) Eesti Kunstimuuseumis Tallinnas ja „Toolse varemed“ Õp. E. S-s Tartus; viimase omandusse kuulub veel suurem kogu tema maastikuetüüde Eestist ja Soomest, samuti graafikat. H-i graafilise toodangu tuumiku moodustavad Tartu linna ja ülikooli hoonete vaated akvatintas.

Neumann, Lex.; W. Neumann, Baltische Maler und Bildhauer (1902). *A. V.*

HAGEN, Johann August v., muusikategelane, sünd. 2. IV 1786 ukj. Saksimaal Pirnas. Lõpetanud 21-aastasena Friedrichstadt'i seminari ja olnud lühemat aega Dresdenis õpetajaks, sai ta 1809 A. F. F. v. Kotzebue (vt.) juures Vardi mõisas koduõpetajaks, oli 1815—23 Tallinna linna tütarlastekooli ülemõpetaja, ühtlasi 1821—51 Tallinna kub.-gümnaasiumi muusika- ja lauluõpetaja. Ta avas 1823 era-poeglastekooli, mis töötas kuni 1832. A-st 1827 oli H. ka Oleviste kiriku organist; surn. 21. VI 1877 vkj. Tallinnas. — H. asutas 1823 Tallinnas saksa lauluseltsi ja pärast seda s. a. ka eesti lauluseltsi, mis olid esimesed Baltimail; ta püüdis arendada laulu linnas, eriti aga maal kogudustes. Muusikakirjanikuna ja heliloojana on H. avaldanud noodilugemise ja laulmise õpetuse G. H. Schüdlöffel'i (vt.) tõlkes „Õppetus, kuida laulomehhed, ja kes muud tahtwad, joudwad notidest laulo wisid ülleswõtta“ (Tall., 1841) ning sellele täienduse „Lühhikessed mängi tükkid“ (Erfurt, 1846), ühehäälseid viise sisaldava „Laulo-wisiramat Tallinna ja Tarto Ma-kele lauloramatute körwa“ (Tall., 1844, 4. tr. Erfurt? 1866) ning selle lisa „Laulo-wisiramat Tallinna ja Tarto Ma kele. Lissa“ (ilm. „Tallinna ja Tarto lauloramatute täis wisi ramatu“ 3. tr. lõpul eraldi osana, Erfurt, 1850). Et J. L. E. Punschel'i poolt Liivimaa konsistooriumi ülesandel koostatud koraaliraamat ei leidnud Eestimaal vastuvõttu, sest et palju siin tarvitusel olnud viise oli sel-

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 81